

VI.

Bidrag til Aalborg Stifts Præstehistorie.

Ved C. Klitgaard.

1.

Et Brev til Biskop Thestrup i Aalborg fra Christoffer Jensen Svabonius, Præst i Solbjærg-Sundby.

Originalen findes i Aalborg Stiftsbibliothek blandt ukatalogiserede Sager; den er smukt prentet.

Christoffer Jensen Svabonius, f. 1666, † 1730, blev 1696 Præst i Solbjærg-Sundby paa Mors. Han var gift med Jytte Pedersdatter, Enke efter C. N. Schytte i Vestervig-Agger [Wiberg].

Nobilissime et Excellentissime Domine Episcopo,
Pater et Patrone omni observantiæ
genere ad aras usque colende!

Næst min ydmyge Gratulation med hans Velædle Høyærværdigheds Kald og Komme til dette Stict at være vor Fader

og Biskop, hvileket Kald Gud naadelig velsigne! maae ieg imod Forhaabning fornemme, at ieg som en fattig fremmet Mand i Landet har Auindsmænd og Misundere, som mig skal hafue angifuert for en Mand af store Midler, hvilche Midler ieg skal hafue faaet med min Hustrue, og skal hafue beveget Høyædle og Velbaarne Her Stict Amptmanden og Velædle og Høyærværdige Her Biskopen i sidste Krigsstyr at taxere mig høiere end andre Præster her i Herredet; Da kunde icke forbiegaaes at communicere Velædle og Høyærværdige Her Biskop indlagde Extract af Skiftebrefuit efter min Hustruis salige Mand, hvoraf klarlig seis kand, hvad Midler hand effterlod sig, og hvad ieg med hende har faaet, og findes samme Skifttbrev hos mig in Originali og kand blifue produceret, naar det mig befalis. Dette alleene maae ieg ærindre, at ieg med samme min Hustrue motte imodtage 3 umyndige og faderløse Børn af de sidste, som staaer paa Memorialen, nemlig Peder Schytte, Sophie Schytte og Ane Schytte, med icke større Capital til alle tre end 268 slettedaler til ald deris fremtarf, saa kand Velædle og Høyærværdige Her Biskop vel tænche, hvad ieg har mottet sætte til af mit eget paa dem at holde til Ære og Lære i 14 samfælde Aar, har gifft dend ene Datter i Kiøbenhavn og gjort stor Omkostning paa hende, og Drengen, som nu suffragio Nobilissimi Episcopi blev til Academiet dimitteret, har kostet mig at holde i Skole her hiemme i 10 Aar og nu til Kiøbenhavn at udrede meere end 200 Rixdaler, saa ieg moxen har betalt, hvad ieg har faaet. Foruden disse Stifbørn har Gud og gifuet mig 3 egne Børn, som gaaer hos mig her hiemme, og om der kunde blifue noget til ofuers for dem, veed Gud, at de haardelig trænge dertil. Jeg har og intet Jordegods, icke end en eniste Skieppe, Penge paa Rente eller noget andet, hvoraf nogen Indkomst kommer, men løber paa det blotte bare Kald, som er meget blefuen forringet i min Formands Tid, thi Annexgaarden, af hvilchen Præsterne tilforn sich 14 Tønder Korn aarlig, er gaaen bort til Kongen, 7 Gaarde ligger øde i Sognene, og ieg faaer intet af, hvilchet med Tingsvidne kand bevises. I Præstegaarden skatter og skylder ieg til Her Etats Raad von Klingenberg af halvfierde Tønde Hartkorn lige med andet Bøndergods.

Hvad de Fidskerhuse i Ager er angaaende, som iche uden Forundring maa fornemmis, at mine Uvenner angifuer for et gandske Kirchesogn, da er det iche meere end en Part i dend ottende Bye af Sognet, thi Velædle Her Assessor Mollerup til Westervig eyer de 7 Byer, og ieg med Her Capitain Tott paa Bodum Bisgaard er en Participant i dend ottende, og bestaaer min Deel i 18 Huse eller Hytter, som staaer paa Strandbachen og hverchen saaer eller after, men har deris Næring af Hafuet, og naar Gud gifuer dennem noget af Hafuit, faaer ieg af somme Huse 100 og af somme 150 tørre Fidsk, som selgis for 24 a 26 Skilling Hundrede, og kand dog iche meget høyt opjage. Beder derfor allerydmygeligst, at Velædle og Høyærværdige Her Biskop vil tage saadan min slette Tilstand i Consideration og tage mig i Forsvar imod de onde Munde, som for mig at ruinere gjør et Landeskrig om mig, at ieg har Midler, Kirchesogner etc., men intet deraf beviser. Velædle Her Assessor Mollerup til Westervig lefuer endnu, og dersom det behager hans Velædle Høyærværdighed at ærkyndige sig hos hannem, skal hand fornemme, at bemældte Fidskerhuse i Ager for nogle Aar siden stod i Pant hos hannem for et Hundrede Rixdaler, som ieg motte optage i min store Nød og Trang, og har ieg Pengene hos hannem i nogle Aar forrentet, hvilchet med hans Qviteringer kand bevises. Ligeledes hos en af mine Herritzbrødre, navnlig Her Jacob Eerslev i Scarum Præstegaard, af hvis Stifsons Midler ieg har i nogle Aar forrentet et Hundrede slette Daler paa Obligation, og kand med Quiteringer bevises. Saa om da enten Krigs Styren her i Stictet skulde forhøyes eller og, det Gud forbyde, saadanne extraordinaire Skatter tiere paabydis, beder ieg ydmygeligst, at Velædle og Høyærværdige Her Biskop vil giøre nogen Moderation med mig, at ieg med arme Hustrue og Børn skal iche geraade i total Ruin.

Hvilchen høye Velgierning ieg vil bede, at Gud vil belønne og hannem med Velædle Familie og gandske Hus erholde i æfuigvarende Velstand, forblifuendis

Solberg Præstegaard
d. 1 Juli 1710.

Velædle og Høyærværdige Her Biskops
ydmygste Client og Tiener
Christoffer Jenszen Svabonius.

2.

Kaldsbrev for en Præst paa Gjøl.

I Albert Thuras Beskrivelse af Aalborg Stift, som i Haandskrift findes i det kongelige Bibliothek¹⁾, er indført efterfølgende Kaldsbrev for øverste Hører i Aalborg Skole, Peder Eriksen, til at være Præst paa Gjøl. Om denne Mand vides iøvrigt, at han 1599 var 4de Lektiehører ved Aalborg Skole, og at han var født i Nibe. Han fik ikke megen Glæde af sin Kaldelse til Embedet paa Gjøl, thi da han ikke kunde forliges med sin Formand — Knud Palle- sen — efter hvis Død han først skulde beklæde Embedet som Sognepræst, medens han indtil da skulde nøjes med at være Medhjælper, blev han atter 1604 afsat, og 1605 blev han saa Præst eller Kapellan i Rær-Hansted-Vixø, hvor han døde 1625²⁾.

Vi efterskrevne: Jens Mortensøn paa Gjøl, Søren Junger- øn, Mads Christensen østen Kirken, Jens Troelsøn, Jep Mor- tensøn, Markord Andersøn, Anders Lauridsøn ibm. kjendes og gjør for alle vitterligt med dette vort aabne Brev, at Aar efter Guds Byrd 1600, den 5. Oktober, var vi med Herredsprovsten, hæderlige Mand Hr. Hans Nielssøn udi Saltum, forsamlede her i Gjøl Kirke, og efterdi Gud Almægtigste haver lagt sin vældige Haand paa den ærlige Dannemand, vores kjære Sogne- præst og Sjælesørger, Hr. Knud Pallisøn, at han er sig selv saa aldeles umægtig, at han ikke selv kan gjøre os den fuld- komne Kirketjeneste, som han burde at gjøre og gjerne vilde, og han af slig Aarsag nu haver sin Kald opsagt og afstaaet sine Elexe- og Collatsbreve, saa at os nu fattes en Sognepræst, da have vi udi den hellige Trefoldigheds Navn efter Bøn og Paakaldelse til Gud almægtigste, med Herredsprovstens, for- nævnte Hr. Hanses, Raad og Samtykke, saa og med menige Sognemænds Fuldmagt, Vilje og Samtykke efter Kongel. Maje-

¹⁾ Thottske Saml. i 4to. Nr. 1445, jvf. Ny kgl. Samling i 4to. Nr. 743 a.

²⁾ Hundrup: Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole, S. 20.

stæts Ordinans en anden skikkelig Person udi fornævnte Hr. Knuds Sted at udvælge og kalde, paa vores og menige Sognemænds Vegne udvalgt og kaldt, og nu med dette vort aabne Brev kalde og udvælge hæderlige og vellærde Person Peder Eriksen, øverste Hører i Aalborg Skole, herefter at blive og være vor rette Sognepræst og Sjælesørger her udi fornævnte Gjøl Sogn, mens Gud sparer ham Livet med os, og han skikker sig med os og menige Sognemænd retsindeligent udi Lærdom og Levned, som en kristelig Sjælesørger bør at gjøre. Og bepligter vi os og menige Sognemænd at give og gjøre fornævnte Peder Eriksen al den Ret og Rettighed med Tiende og al anden Præsterette, Ære og Lydighed, som vi og alle andre gode Sognefolk vores kjære Sognepræst plejer og pligtig er.

Thi beder vi ærlige og velbyrdige Mand Manderup Parsbjerg til Hagesholm, vor kjære Lensmand, og hæderlige og højlerde Mand, Mester Jakob Jensøn Holm, vor kjære Superintendent, at de ville værdiges for Guds Skyld denne fornævnte Peder Eriksens Kald, som er lovligent sket, endog med fornævnte Hr. Knud Pallisøns egen Vilje, med os at samtykke og stadfæste.

Til ydermere Vidnesbyrd, at saa udi Sandhed er, som foreskrevet staar, trykke vi vore Indsegl og Signeter neden paa vort aabne Brev hos Herredsprovstens, fornævnte Hr. Hanses Signet. Datum Gjøl, Anno et die ut supra.

Efter dette Brev at dømme synes det jo, som om Knud Pallesen havde taget sin Afsked, og at Peder Eriksen skulde være Enepræst; men maaske har Biskoppen faaet den anden Ordning i Stand, hvilket han jo i saa Fald kun fik liden Glæde af.

3.

Mærkelig Jordefærd.

I »Aalborg Stiftstidende« Nr. 71 for 1837 læses: »Nogle Sognefolk af en vis Menighed tage sig den Frihed at forespørge: om det er Præsten tilladt at give Ordre til at lade et Lig bringes op af Graven hen til sin Vogn,

hvorpaa han blev siddende, medens han forrettede Jordspaakastelsen.«

Man tør vel herefter antage, at en saadan Begivenhed virkelig havde fundet Sted i det nordlige Jylland, og der er næppe nogen Tvivl om, at den paagjældende Præst var Frederik Winding til Sundby-Hvorup (f. 1775 † 1842), thi han var saa umaadelig korpulent, at han kun med stort Besvær kunde komme op og ned af sin Vogn. I Wibergs Præstehistorie omtales denne aparte Jordfæstelse som en Anekdote, der fortælles om Pastor Winding; men det er altsaa en virkelig Tildragelse.
